

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4,— za pol leta „ 2,— za četrt leta „ 1,—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do ure poludne.

Štev. 7.

V Mariboru, dne 14. februarija 1901.

Tečaj XXXV.

Mariborske razmere.

Mi vstajamo, a vas je strah!

Odkar stoji v Mariboru »Narodni dom«, se je začelo med mariborskimi Slovenci prav lepo razvijati družabno življenje. Dobili so z »Narodnim domom« ognjišče, okoli katerega so se smeli zbirati, ne da bi se jim bilo treba bati napadov od drugorodcev. Pri zabavnih prireditvah različnih naših društev se je kar trlo Slovencev. Prihajali so naenkrat med Slovence ljudje, o katerih še prej marsikateri niti vedel ni, da še tudi čutijo s slovenskim narodom. Natančno s številom in z zaznamovanjem oseb sicer nihče ne bi mogel dokazati, da se širi narodna zavest v Mariboru, a vsi smo nekako čutili, da število zavednih Slovencev narašča.

Toda nobene sreče ni brez nesreče. Ne samo mi, ampak tudi Nemci so čutili, da slovenska narodna zavest v Mariboru napreduje. In to je naša nesreča. Od nemške strani se je storilo vse, da se prepreči pri Slovenceh vsak napredek. Posebno se je uplivalo na pristojne urade, da gledajo z nenavadno strogostjo na naša društva. Zadnji čas se skoro vsaki dan prikaže pri vratih odborikov različnih društev strogi obraz mestnega policajca ter zahteva v imenu magistrata, oziroma glavarstva, najnatančnejše podatke o slovenskih društvih. Nekaj se pripravlja in kuha, a ne vemo zagotovo, kaj. Slutimo pa vsi, da se zabijajo zopet mejniki, ki bodo še bolj utesnili delokrog slovenskih društev.

Brezdvomno je, da bodo storile in morajo storiti v to poklicane osebe od sloven-

ske strani vse, da se bo proti nam postopalo postavno in ne strožje, kakor proti nemškemu društvom. Širjim krogom mariborskih Slovencev pa je sedaj dolžnost, da se ne dajo preplašiti. Da so vse zabavne in družabne prireditve zadnji čas omejene le na »ude in njih svojce«, to ni želja in ukrep naših društev, ampak volja oblasti. In da so oblasti tako strogo začele paziti na nas, je posledica strahu, ki ga imajo Nemci pred slovenskim mariborskim življenjem in njega pokretom. Iz vseh teh ovir naši bodo Slovenci že zopet pravi izhod, do istega časa pa ne dajmo omahovati v svojem narodnem prepričanju, ampak budimo še druge, da bodo naše vrste naraščale vedno bolj in bolj. Vse zapreke, ki nam jih povzročajo Nemci, pa nam že razlaga pesnik z besedami:

Mi vstajamo, a vas je strah!

Zadružništvo.

Od različnih strani dobivamo poročila, da so naši možje sedaj, ko so se polegli volilni valovi, začeli zopet resno misliti na uresničenje zadružne misli. To je znamenje, da se je slovenskim kmetom globoko ukoreninilo prepričanje, da je v sedanjem času združeno skupno nastopanje kmetskega stanu neovrgljiva potreba. Vsak rodoljub se mora veseliti te prikazni.

Zadruge se bodo torej začele zopet snovati. In vsak, ki vidi potrebo ojačenja naših gospodarskih razmer, bo pri tem brezdvomno z veseljem pomagal. Toda sedaj, ko se resno

misli na uresničenje zadružnih načel, je treba tudi resno, z vsem premislekom in preudarkom pri teh podjetjih postopati. Zadruga se ne bodo snovale samo za en dan, ampak za leta. In ako se ena zadruga osnuje tako, da ne bodo vse okoliščine njenemu procvitu ugodne, je to škoda za celi dotični kraj, kjer se nahaja zadruga.

Da se resno in z vsem premislekom postopa pri snovanju zadrug, v to povzeli smo danes besedo. Prvo je potrebno, da imajo vsaj najboljši možje zadružnega okrožja veselje do stvari. Drugo je, da so tudi dovolj poučeni o dalekosežnosti zadružništva. V to svrhu bi bilo svetovati, da inteligentnejši rodoljubi teden za tednom poučujejo može. Le pouka in zopet pouka! Nam politikom, ki se ogrevamo za katoliška načela, se sicer rado očita, da ljubimo temo, ali v istini jo hočemo povsod pregnati. Tretje je, da so oni, ki imajo dejstveno vodstvo celega gibanja v rokah, stalni, ali da vsaj imajo v slučaju odhoda poštene, zanesljive in deloljubne osebe, katerim lahko vse izročijo. Četrto je, da se zadruga osnuje na pravem kraju, posebno če se zidajo skladišča. Tukaj je nujna potreba, da se povprašujejo za mnenje različne osebe, in premalo je, ako se nekateri zanašajo popolnoma samo na lastno sodbo. Naše mnenje je torej: Le snujte zadruga, a previdno! Samoumevno je, da smo govorili v tem članku le o takozvanih gospodarskih zadrugah, ne pa o konzumih.

Listek.

Crstice iz zgodovine našega naroda.

D. Lipa.

Naš opis starih Slovanov se nagiblje h koncu; manjkalo bi mu pa nekaj bistvenega, ako bi se ne spominjali tudi lipe. Zato naj še izpregovorimo o njej.

Beseda lipa ima za slehernega Slovana nekaj čudnega v sebi; srce se mu jame širiti in koprneti neizpoljenih narodnih želja; lipa je namreč podoba skupnega slovanstva, kakor tudi vsake slovanske narodnosti posebej. Kar je Arabcu palma, Indu smokva, Grku oljka, Nemcu hrast, to je nam Slovanom lipa. Sklepiti smemo, da je bila pomenljiva že našim prastarišem.

Spoštovanje lipe je v Slovanih zares jako staro. To nam že pravi veliko število krajevnih imen, tvorjenih iz besede »lipa«, ki je nahajamo tem goščam, čim dalje se pomikamo od juga proti severu; v slovanskem menda nobeno besedno deblo ne služi tolikim krajevnim imenom kakor baš to. Po slovanskih vaseh in trgih pa stoji to drevo na najodličnejšem mestu že od sto in sto let sem dol kakor v živ dokaz spoštovanja, ki se mu je vselej dajalo. Lipo slavi tudi slovanska narodna pesem ter dokazuje, da je bila že v

pradavnosti predmet splošne ljubezni in pesniškega navdušenja, kakor je še danes. Končno še naj omenimo, da Srbohrvatje, Čehi, Poljaki in Rusi mesec, v katerem lipa pri njih cvete, že od nekaj imenujejo po njej, Srbohrvatje juni, oni pa, ki bivajo bolj severno, juli.

Lipa je bila že starim Slovanom zelo znamenito in drago, da, narodno drevo.

1. Bila jim je sveto drevo. Kakor so opazili, da v hrast rado trešči, in ga vsled tega posvetili gromovniku Perunu, tako jim tudi ni ušlo, da lipi strela prizanaša, da vanjo redkokedaj udari, in so bili prepričani, da je bogov ljubljena, in da jo ti kot takšno posebno skrbno varujejo. Radi tega so jo spoštovali in častili izvenredno, smatrali jo za sveto drevo in posvetili najmilejši njim boginji, boginji ljubezni. Daritve so se opravljale, če le možno, v lipovih logih, vsaj pa pod lipovimi drevesi, in dohodi k svetim krajem zasajali z lipami; pod lipo se je najraje zborovalo, posvetovalo, sodilo, pa tudi rajalo. Kako že poje naš pesnik?

U tvoji senci
So stali enok
Vrli Slovenci
U kolu okrog
In darovali
So svojim bogom

In prisekali
Smrt večno vragom.
Pesmi donile
So daleč okrog
Ino polnile
Nebeški obok.

Lipa je stala pred župnim gradom, sadila pa se je tudi pred hišo, da se je vedno bivalo takorekdo pod streho božjo.

O njej se je, ker je veljala za sveto, ohranila sem dol v našo dobo marsikatera vera, ki se ima zdaj seveda za prazno. Le par primerov. Slovaki in Slavonci vtikajo o binkoštih (poganskih letnicah) v hišno streho lipove mladike, ker so od starih čuli, da se s tem hiša čuva strele in požara v obče. V Črni gori rabi ogenj, izvabljen lipovemu lesu, pri odčarovanju raznih boleznih. In tudi v nas Slovenceh se pravi, da lipovo liče varuje vsakega copra, i. dr.

Kaj pa je na tem, da bi v lipo redkokedaj treščilo? Živa resnica je, in naši prastariši so dobro opazovali. Tudi naš slovenski narod pravi, da v lipo strela ne udari, pa pristavlja, da zaradi tega ne, ker je sv. Marija na begu v Egipet pod njo počivala. No, v tistih krajih lip nikdar ni bilo, kakor jih tudi zdaj ni; tisti svet je za palme.

Lipa je do 30 m visoko, košato, gosto, in kar je v našem slučaju pred vsem pomembno, jako sočno drevo. Znano je, da se iz lipe more ravno tako točiti mezza, kakor iz breze. Toliko ima tega lepljivega soka, da je dobila celo po tem ime, ki ga nosi. Prav vsled teh lastnosti pa, ki smo je povdarjali, je lipa tako izvrstna prevodnica elektrike, da je skoraj nemogoče, da bi vanjo treščilo.

Državni zbor.

Novo predsedništvo.

Dolgo se je premišljevalo in ugibalo o novem zborničnem predsedniku in dveh njegovih namestnikih. Stranke od nekdanje desnice so želele, naj ostane vsem priljubljeni prejšnji predsednik dr. Fuchs načelnik tudi novi zbornici. Toda levičarji so se temu ustavljali in pritiskali na višje merodajne kroge, kateri so zopet vplivali na dr. Fuchsa, da je rad ali nerad odklonil svojo izvolitev v predsednika. To je plačilo tega sveta. Spravljivega, bistroumnega in za vse dobro vnetega predsednika je vlada odstranila, ker so tako hotele tiste stranke, katere so se skozi več kakor 3 leta upirale z vso močjo ravnopravnosti v Avstriji. Vlada je s tem popolnoma stopila na stran levičarjev.

V predsednika je bil izvoljen v petek, 8. febr. grof Vetter von der Lillie, bivši c. kr. okrajni glavar in sin deželnega glavarja na Moravskem. Ta mož je prikupljive postave; Čehi trdijo, da je ravnopravnosti naklonjen in govori tudi češki. Pri neki priložnosti se je izjavil, da se mora vsaki stranki dati odgovor v njenem jeziku.

Kot prvi in drugi podpredsednik sta se izvolila poprejšnja dva gospoda: Prade, velik nasprotnik Slovanov in Začek, Mladočeh. Vsi trije izvoljeni predsedniki so se zahvalili za zaupanje ter obetali, postopati na vse strani pravično.

Seja 12. februarija.

Začetkoma se je se prebere dopis vlade, da se je ob priliki poroke nadvojvode Franc Ferdinanda z grofico Chotek odpovedal prvi za svoje otroke pravici prestolonasledstva. Čehi so po dr. Kramažu izjavili, da nima državni zbor po ustavi pravice, take izjave vzeti na zanje. Ta izjava mora priti pred deželni zbor češki. Čehi se ne bojo o tem predlogu posvetovali in so zapustili z večino čeških veleposestnikov dvorano, ko se je glasovalo o nasvetu dr. Grossa, naj se ta vladni dopis izroči posebnemu odseku. Vlada je predložila mnogo postavnih načrtov, poslanci so izročili obilo interpelacij in predlogov, Ministerski predsednik je prosil zbornico, naj vzame delo v roke; finančni minister je opisoval denarni položaj v cesarstvu, ki po njegovih besedah ni tako slab, kakor ga nekateri opisujejo. Slednjič so se izvolili trije odseki: imunitetni, ki razsoja o zahtevah sodišč, se li sme zoper zatoženega poslanca pričeti sodnijska preiskava; legitimacijski, ki pretresa one volitve

poslancev, zoper katere so se uležili ugovori in peticijski odsek, ki obravnava o došlih prošnjah. V imunitetni odsek so izvoljeni izmed slovanskega centra: Dlužanski in Venzajz, izmed jugoslovanskega kluba dr. Klaič; v legitimacijski odsek izmed slovanskega centra: dr. Šušteršič in Szajer, izmed jugoslovanske zveze dr. Plantan; v peticijski odsek izmed slovanskega centra Žičkar in Bomba, izmed hrvatsko-slovenskega kluba Perič.

Važna bo seja 13. februarija, v kateri se ima odločiti, seli smejo vlagati interpelacije v slovanskih jezikih ali ne. Nekdanji predsednik Poljak Abrahamovič tega ni dovolil; dr. Fuchs je sprejemal slovanske interpelacije. Zdaj se pa Nemci temu zopet ustavljajo.

* * *

Izmed nekdanje desnice so se zbrali 12. febr. poslanci, ki zastopajo kmetske koristi, v posebno kmetsko zvezo, da se posvetujejo o predlogih, ki zadevajo kmetsko prebivalstvo. V predsednika tej zvezi je bil izvoljen: grof Karl Maks Zedvic, v prvega podpredsednika: Povše in v drugega Čeh Roskosny.

Politični ogled.

Gospodska zbornica. Navada je bila dosedaj, da je vlada vse načrte predložila najprej poslanski zbornici in še le potem tudi gospodski zbornici. Sedaj pa se je zgodilo, da je vlada predložila najprej gospodski zbornici kar pet načrtov: državna pogodba z Nemčijo glede varstva slovstvenih in umetnostih del, zemljeknjižnja delitev katastralnih parcel, bančne zadolžnice, mornariški red in svetovno poštna pogodba. To je bržkone znamenje, da je vlada uverjena, da poslanska zbornica ne pride več do resnega dela.

Volitve na Ogorskem. V Maros-Vasarhely je bilo treba nove volitve. Vladna stranka je postavila svojega kandidata, pa tudi opozicijska. Zmagala je opozicijska stranka, čeprav je delala vladna stranka z vsem pritiskom. Vladni stranki so morali pomagati ljudsko voljo delati tudi orožniki. Ustrelili so več oseb. V parlamentu je bila vsled tega velika razburjenost in vlada je morala privoliti, da se bo vršila stroga, nepristranska preiskava.

Volitve v Bolgariji za novo sobranje bodo jako hude. To se lahko razvidi že sedaj iz števila kandidatov. Za 167 poslaniških

mest se že sedaj poteguje nič manj nego 800 kandidatov. Vlada bo napela seveda vse moči, da prodrejo njeni kandidatje. Kako burna je že agitacija, kaže dejstvo, da listi že poročajo o dveh ubitih.

V francoski poslanski zbornici se bje sedaj ljut boj o vladnem načrtu zatiranja katoliških redov. Katoliško stališče zastopa v zbornici grof de Mun. Seveda pravijo tudi francoski sovražniki katolicizma, da niso proti veri, ampak samo proti uplivu duhovščine, oziroma katoliških redov. A dobro vedo, da če odstranijo duhovnike in jim vzamejo vsako prostost govora, da potem tudi vera ne bo dolgo živela med ljudstvom. Nad duhovniki kričijo, vero pa mislijo. Vse, kakor pri nas na Slovenskem!

Z bojišča na Kitajskem ni več nobenih posebnih poročil. Kar velesile zahtevajo, to je kitajska vlada tudi voljna storiti. Toda samo voljna je, kajti v resnici pa ravna po svojem, kakor se njej prav zdi. Zato pa na Kitajskem ne pridejo tako dolgo do miru.

Dopisi.

Od Sv. Ija v Slov. gor. Šentiljski mladenči napredujejo. To se je pokazalo dne 10. februarija pri društvenem zborovanju. Večina je prišla krepkih, vrlih slovenskih mladeničev k zborovanju, kateri bodo ponos društva in upanje boljše bodočnosti. Volili so se tudi v odbor, množina pa je pristopila kot delavni udje bralnega društva. Imeli smo tudi dovoljeno veselico s petjem v hiši gosp. Franca Celcerja, pa žali Bog, da nam gosp. občinski predstojnik in pa g. Höltschl zaradi nezanesljivega nadstropja sleden trenutek nista dovolila prostora.

Sicer ni bilo tako nevarno po preiskavi ondotnega znanega zidarskega prednika (polirja). Pa ker je občinski predstojnik in pa zopet g. Höltschl za takšne preiskave boljše sposoben, nista nam dovolila prostora. Pa kaj to nam mar, mi smo junaki; če so nam ene duri zaprte, že so nam druge odprte. Z odločnostjo kličemo: «Mi gremo naprej, mi gremo naprej, do zmage». Tem potom se zahvaljujemo gosp. predsedniku, gosp. odbornikom in vsem udom za obilno udeležbo, tudi gg. pevcem, kateri so nam z milim slovenskim petjem kratkočasili in vedrili našo delavno mlado slovensko kri in želimo društvu dober vspeh. Gosp. Höltschl pa naj pazi, da se mu nemški Schulferein ne bo podrl.

Priprosti šentiljski fantje.

2. Lipa je bila na staroslovanskem ozemlju najpogostneje drevo. Zgodovinarji poročajo, da so v pradavnosti jugovzhod Evrope, zunanje pobočje Karpatov in rusko ravnino pokrivali nepretrgani najkrajši lipovi gozdovi, in da so Slovani, prišedši iz Azije, zasedli takšen svet. In še danes nahajamo, če pregledamo vso Evropo, lipo najbolj razpelojeno v tistem delu Rusije, ki je bil nekdanj prva domovina Slovanov, in edino tukaj še tvarja širne gozdove. Lipa je starim Slovanom torej zares bila najbolje domače drevo.

3. Bila pa je tudi najlepše drevo. Čisto naravno, da je lipa v svoji pravi domovini, kjer ji je podnebje bilo najugodnejše, in ji je vedno dovolj vlažna zemlja izvrstno stregla, uspevala kaj dobro ter se razvijala krasno. In tako je med vsemi tovarišicami res bila najlepša.

Lipa se še danes in tudi tam, kjer ji podnebje ni tako ugodno, kakor doma, brez ugovora smatra za najlepše evropsko gozdno drevo. Čujmo najprej sodbo dveh Nemcev. Prvi, veliki prirodoslovec Rossmässler, ki je naravo proučeval tudi s srcem, pravi: »Lipa je najlepše gozdno drevo; ali je najti krasnejše podobe, kakor je lipa, polna sladkovonjavega cvetja, da se za listnatim mladičem našemu pogledu sama ponižno zakriva?«

In drugi, pesnik, proslavlja slovanko tako-le: »Hrast je podoba moči, strogosti, lipa podoba lepote, priprostosti, dobrotljivosti, milobe, resne otožnosti, hišne pridnosti, poživljajočega pokoja in zakonske sreče.« Ali niso, kakor mi, že tudi stari Slovani v lipi gledali podobo samega sebe, svojega naroda?

Slave naših slovanskih pisateljev in pesnikov, doneče lipi, pa bi bilo za debelo knjigo. Semkaj postavimo le vrstice, ki jih je zapisal naš nežno čuteči opazovavec prirode, Jože Ogrinec: »Glej, žensko rahla in možato krepka, nežna in ljubezniva, pa močna in veličastna stoji lipa, najkrajše izmed vseh naših dreves! Koren jo neomahljivo veže na zemljo, vrh pa željno posega kvišku. Mogočno deblo so kmalu vsestranski razcepi na obilo vej, teh vsaka na goste mladike, te na nežno brstje: ves ta razplet pak mirno, polagoma upogiban in lično, kroglato, na vse strani enako obširno obrisan hrepeni le samo proti vzajemnemu, vrhovnemu višku ter, tako završeno zložen, strinja košato celoto, katera je lepa tudi še brez poletnih krasot. Ali koliko je krasnejša, ko jo pomladansko solnce oblije s svojimi toplimi žarki, ko s tisočernega listja in cvetja prijazno življenje dihlja! Tu gori potlej vesela penica žgoli, tu gori pridne buče šume, pasasti čmrliji brenče, zalo lisani metulji

kriljajo in brez števila drugih drobnih živalic v živahnem kolobaru, da vse le roji in miglja! Vse pije in srka iz teh dišečih nedrij medeno roso; pa še človeka tako dobrodejno blaži v prsi, kadar duha tiste prijetne dišave, ki lijó doli s te tako veličastne, tako ljubeznive palače, na kateri je vsako peresce srček zelen!«

Ali se je tedaj čuditi, da je starim Slovanom, ki so bili za vse lepo kaj dovetni, njih domačinka že radi svoje lepote tako k srcu prirastla?

4. Lipa je starim Slovanom nadalje bila radi starosti najčastitljivejše drevo. Sodi se, da doseže izmed vseh evropskih dreves najvišjo starost; strokovnjaki ji pripisujejo 1000 let, in prej imenovani Rossmässler poroča o neki lipi, ki je leta 1863. imela 1196 let. Lipe, ki so jih naši prastariši, prišedši v evropsko domovino, našli, so torej bile priče njih zgodovine dol do dobe, ko so se okrajni Slovani jeli razhajati. Koliko so videle, koliko bi bile vedele poznim vnukom pripovedovati, ko bi mogle govoriti! Zares, s svojimi širnimi vejami že se lipa človeku zdi, kakor bi z njimi segala nazaj v davno preteklost in naprej v daljno prihodnost. In kot tako jo opevaj naš pesnik z besedami:

Vitanje. Obče znano je bilo geslo vitanjskega zagrizenega nemčurstva: Če Zičkar iz Vitanja gre, mirno bo naše srcé. — Da, ljubi bravci, on je bil v Vitanju pravcati steber slovenski in neustrašeni junak na političnem polju. Pred njim so se marsikateri hlačiče slokega nemčurja stresle. Pa zdaj, ko ni, žali Bog, več med nami, mirno tudi ni srce Vitanjčanov. Kdo se temu čudi? Oni »hočeš—nočeš« želijo živeti v večnem prepripi in sovraštvu. Znano je, da je naše ljudstvo mirno in blago. Ničesar žalega ne stori nikomur. Pridno je in delavno, verno in bogaboječe. Ali glejte, dregajo ga vedno nekateri tržani in ga ne samo na cesti, ampak tudi v cerkvi v miru ne pustijo. Zdaj ga obkladajo s ptujskim »Štajercem«, kedar le pride v prodajalno k njim, zdaj ga zopet pregovarjajo s svojimi neslanimi dovtipi za prusjaštvo. Zdaj mu ne dajo mira pri molitvi v cerkvi. Kako to? bi mogel kdo vprašati? Eh, v pondeljek, 11. febr. je bila poroka »na hriberci« v cerkvi Matere božje. Močila se je pridna, pobožna deklica iz Marijine družbe. Spremilo jo je nekoliko tovarišic v cerkev v belih oblačilih. In čujte, pritihotapil se je do njih človek, in poprašil jih je z rudečo barvo. Bile so njihove obleke zamazane z barvo. Seveda ni bilo tedaj mira med službo božjo. Stariši teh otrok so bili vznemirjeni in se zdaj grozijo. Vprašam vas, častni bravci, kdo je dražil ljudstvo ob času Zičkarja v Vitanju, kdo ga draži sedaj in kdo neti prepr in sovraštvo v vitanjski župniji?? Slavna vitanjska občina se pozivlje, da skrbi za mir na cesti in v cerkvi, drugače ne bo blaženega mira v fari. Kdo torej želi mira, mi ali vi!

Od Mure. Teško in tožno stališče imamo Slovenci ob Muri. Deželna in jezikovna meja, poleg tega povsod sama nasprotstva, in kar je najžalostnejše, polno narodnih Efijsalov! — Na braniku stoje res zavedni in značajni možje, mladina se vzgaja v narodno zavednem duhu, a kdo nam je porok gotove zmage? Pritisk od strani nasprotnikov je silen, zdaj nam vsiljujejo nemškega, oziroma nemščurskega zdravnika, in domačinu se pokazuje vrata... Skoro gotovo in naš strah ni prazen, da nam kmalu sezidajo šulvereinsko šolo, katera nam bo potujčevala deco. — Ni namen naših nasprotnikov, poučevati našo deco v tujem jeziku za to, da se nauče kar najpreje blažene nemščine, ne, — njih glavni in prvotni namen je, pahniti našo mladino, ki je up naše bodočnosti, v temo nevednosti. — Na tak način hočejo razširiti svoje meje po lepih naših goricah in po bogatem Murskem polju.

— Toda, vsaka sila do vremena! — Vedo naj nasprotniki, da je tista doba že za nami, ko smo kakor pokorne ovce klanjali vratove tujemu jarmu. Oni naši izdajalci pa, katerim je ljubša tuja beseda poleg domače slovenske, katerim je toliko do prijazne nemške gospode, oni naj pomnijo, da jih čaka prokletstvo njih lastnega naroda. Nikdar ne bodo otroci očetu, ki jim je glasoval za šolo, v kateri se niso ničesar učili, v kateri so pozabili še to, kar jim je bilo drago po Bogu in materi, mili jezik materinski. Obmejni Slovenci! Stojmo pogumno, ne ustrašimo se boja za naše svete pravice, ne izročimo naše mladine v roke zagrizenih naših nasprotnikov, ne iščimo razkola temveč v bratski ljubezni delajmo složno za lepšo bodočnost našega naroda!

Zidani most. Ne verjamete mi, gosp. urednik, s kakim veseljem sem bral v zadnji številki »Slovenskega Gospodarja« med natanilni na zadnji strani z velikimi črkami natisneno izjavo: Jaz Janez Ban, pristaša demokratske stranke izjavljam pred sodiščem, da sem 1. decembra l. l. brez povoda očital gospodu Janezu Čemažar, kaplanu, da ne opravljajo svoje stanovske dolžnosti. To preključujem kot obrekovanje. Sevnica, 26. februarja 1901. Janez Ban.

Tako je prav! Le naj obrekovalci naših dušnih pastirjev dobijo zaslužno plačilo. Bilo bi treba tudi pri nas na Zidanem mostu, kjer je veliko takih širokoustnežev, ki so vso svojo modsost nabrali v »Eisenbahner-ju«, »Rodoljubu«, »Rudečem praporju«, in ne vejo družega kakor ravno z grdim obrekovanjem in opravljanjem duhovskega stanu si kratiti dolg čas. Prišel sem za svojimi opravki že v razne kraje, sedaj me je za nekaj časa pripeljala v Zidani most, občujem tukaj vsaki dan z delavci, — pa odkritosrežno govorjeno — nikjer se nisem našel takih npravnih razmer, kakor tukaj. Sem že leta delavec toda, krščanski delavec, v kolobarju življenja ohranil sem si svoje versko prepričanje in zato se mi gausi, če vidim, kakor se ravno med mojimi tovariši, zlasti mladimi, tepta vse, kar je lepega, kar je svetega. Opozarjam dušne pastirje v Širji in v Loki, da tukaj nekateri hudobneži trosijo med delavci hudobno pisane knjižice, zlasti tudi »Kristusovi namestniki v pravi podobi« in najdejo mnogo kratkovidnežev, ki na nje prisegajo, kakor na sveto evangelje, akoravno so knjižice po mojem razumu polne ostudnih laži in zmišljenih hudobij. — Tovariši, delavci, ki se niste postali popolnoma neverni, nisem sicer v to poklican, da vam pridigujem, pa iz dna srca kličem vam: Proč s takimi knjižicami!

Poglejte najpoprej one, ki vam take knjižice v roke dajejo, pogledajte jih v pravem svetlu, pogledajte jih v pravi podobi in bote videli, da ravno tisti bi bili potrebni, da bi naj poprej pred svojim lastnim zelo, zelo umazaniam pragom pometali in potem še le se brigali za druge. Čudil sem se sploh, posebno po zadnjih volitvah volilnih mož za peto kurijo, kako so se ravno nekateri tovariši, socijalni demokrati, pokazali v pravi podobi — po svoji svoji surovosti. Se-li čudite potem, da kmet za vas ne mara, ko ga psovate z raznimi psovki, posebno vam priljubljeno »ajhmohter«, katero rabiti ste že naučili tudi svoje otroke, tako da marsikateri solar na Zidanem mostu, kmete in krščansko misleče delavce pita s takimi psovki?

Le tako naprej! in se bote čedalje bolj ostudili krščanskemu kmetu in krščansko mislečemu delavcu, nasproti pa krščanski delavec in kmet se bota drug družega še dalje bolj oklepala in za svoje pravične težnje skupno delovala in po pravičnem potu tudi zboljšanje svojega stanu dosegla.

Sv. Jurij ob Taboru. (Gledališka predstava.) Dvakrat smo predstavljali igro »Lurska pastarica« dne 27. januarja in dne 3. februarja. Obakrat je bila sobana naltlačeno polna, zlasti še v drugič tako, da je moralo mnogo ljudij oditi, ker niso mogli več vstopiti. Počastili so nas obakrat tuji gosti v prav obilnem številu iz raznih krajev savinjske doline. Znamenje, da je igra vzbujala veliko zanimanje! In res jo je bilo vredno pogledati. Naše vrle deklice »dekliske družbe« so igrale primeroma prav dobro. Prolog je govorila pridna pevka Marija Divjak. Prvo dejanje predstavlja znano lursko dupljino. Nastopita v daljšem govoru Bernardka (Alojzija Ocvirk) in njena mati Lojza (Margareta Grobler). Ko ti dve odideta, Bernardka namreč spremi svojo mater proti domu, pride v dupljino šest malih deklic, katere se hočejo ondi igrati. A Bernardka pride med tem časom nazaj in prosi deklice, da se nehajo igrati. Deklice ubogajo ter odidejo proč; Bernardka ima ganljiv samogovor, v Lurdu zavzoni »angeljevo češčenje«, ona poklekne in moli, zadaj v dupljini pa se prikaže bela gospa (Franca Kranjc) v prekrasni opravi, obdana s svetlo magnezijevo lučjo. To je jako ganljiv prizor. Tako se konča prvo dejanje. Daljna vsebina igre ob kratkem je ta-le: Na gradu Osoje na Goriškem gospoduje neverna grofinja Eleonora (Amalija Hribovšek). Ima dve hčeri, Tilko (Marija Blatnik) in Zofijo (Leopoldina Rančigaj). Tilka je slepa, za to jo mati sovraži. Med hčerama in domačo učiteljico (Marija Divjak) vlada neizmerna

Čula saj si zdihe žale,
Šolze zrla v sponah lihte,
Štela dneve, štela veke,
Borbe tuje, silovite.

Včakala boš lepših časov,
Rod iz spanja predramila,
Prosto spela svoje veje,
Spone v slogi razdrobila.

O da bi se prelepe besede druge kitice tuoi tako gotovo izpolnile, kakor so žalibog one v prvi resnične!

5. Lipa pa je bila starim Slovanom še tudi najkoristnejše drevo. Kar smo v uvodu svojega spisa narodnih dreves imenovali, vsa so prišla do te časti tudi po svoji izvenredni koristi. Morala je potemtakem tudi lipa biti starim Slovanom najkoristnejše drevo. Čudno, ker so že gojili sadno drevje. Toda, dasi so znali, kakor smo že gori rekli, sadno drevje celo cepiti, sadjarstvo se vendar ni moglo biti tako razvito, in imamo torej najkoristnejše drevo iskati med gozdnimi. In to je bila lipa.

Bila jim je prav mati. Dokler se je nje vrh ponosno dvigal proti nebu, je neprenehoma sipala raznih darov obilo, ko je bila padla, pa se je od nje do zadnje betvice uporabilo vse in sicer v najnujnejše potrebe.

Poglejmo si jo živo. Hišo je varovala strele, branila vetra in v vročini dajala krepilno senco. Cvet je bil jako čislani lek, a mnogo večje vrednosti za čebelarstvo, katero se je le na podlagi lipe moglo razviti tako velikansko, kakor se je; kajti glavno pašo so

čebelam dajale lipe. Že vosek je bil velevkoristen, ker je rabil doma in se v trgovini jako čislal, toda ni ga primerjati z medom, ki je starim Slovanom bil eden najimenitnejših pridelkov, ne da omenjamo njega, slavnega lipovca, dobroto. Služil je za vsakdanjo hrano, jako mnogo pa se ga je porabljalo v pripravo najbolj običajne umetne pijače, medu ali medice, ki so jo stari Slovani vedeli tako izvrstno narejati, da so jej Germani dajali prednost pred najboljšim vinom. Pozabiti tudi ne smemo, da je med tedaj namestoval naš sladkor, ki se vendar šteje med najimenitnejša hranila, in da je bil v trgovini s sosednimi narodi glavna roba. Da korist, ki jo je lipa dajala, dokler je stala, izpopolnimo, nam je še omeniti listja, ki je zeleno rabilo za lek, govedi tudi moglo biti za krmo, suho pa služilo za steljo.

Lipa posekana. Les so stari Slovani uporabljali za pohištvo, rezbarijo in napravo drugih potrebščin, samo od sebe umevno, tudi za kurjavo. V Rusiji se še danes pohištvo največ izdeluje iz lipovine. Tudi ličje je bilo kaj važno. Izdelovali so iz njega obutalo, torbe, rabilo je za vezanje, brčkone pa še tudi v razne druge svrhe. Kajti v Rusiji je obrt z lipovim ličjem od nekaj velikanski; ta snov služi tam kot predivo in pletivo, namestu rogoza, slame in kož. Iz lipovega

ličja, ki se obdeluje kakor konoplja, se namreč pletejo vrvi, košarice, klobuki, rešeta, tkejo vreče in preproge in tudi izdeluje obutalo, takozvani lapot, ki je pri priprostem ljudstvu tako navadno, da se ruski kmet po njem tudi imenuje lapotnik; vrh tega še Rusi z lipovim ličjem krijejo hiše.

Ali je torej našim prastarišem moglo biti katero drevo koristnejše od lipe?

Videli smo, da je lipa starim Slovanom zares bila sveto, najpogostnejše, najlepše, najčastitljivejše, najkoristnejše, skratka narodno drevo.

Smešničar.

Zdravnik: »Draga žena! vaša bolezen ni nevarna. Le največjega miru in pokoja potrebujete.« — »Toda predobri gospod doktor, pogledajte vendar moj jezik!« — »Res tudi ta potrebuje največjega miru in pokoja.«

Tujec: »Ali zelo mrjejo ljudje v tem kraju?« — Kmetič: »No, toliko, kolikor jih pač dva zdravnika skupaj spravita.«

Pri brivcu. »Brivec, zakaj pa vi vedno take grozovite dogodke pripovedujete, kadar me strižete?« — »To je pač jasno, potera vam zlezejo lasje kvišku in jaz jih ložje strižem.«